°. 1843. No. 253.

ARNHEMSCHE COURANT.

De prijs dezer Courant, die geregeld vijfmaal 's weeks wordt uitgegeven, en wel op *Zondag*, *Dingsdag*, *Woensdag*, *Donderdag* en *Zaturdag*, is ƒ 5 in de drie maanden.

DONDERDAG 21 DECEMBER.

De prijs der Advertentiën is, van een tot vijf regels ƒ1.00, en voor elken regel daarboven 20 centen, behalve 35 centen zegelregt, voor elke plaatsing.

De advocaat VAN HALL *en de minister* VAN HALL.

Toen de heer VAN HALL nog enkel advocaat en nog geen ridder der orde van den Nederlandschen leeuw was; toen de heer VAN HALL nog naar de gunst der ministers dong, ten einde door hunne hulp hooger te stijgen, — schreef de heer VAN HALL een wonderlijk verward boekje, waarin hij met »zijne zwakke krachten" en uit het »standpunt" zijner »wijsbegeerte van het regt," den maatregel der verwisseling van de uitgestelde schuld in werkelijke trachtte te verdedigen.

In dit geschrift scheen het, dat hij trachtte te betoogen, dat het eene hersenschim was, staatsschulden als heilige verbindtenissen te beschouwen, in welke, zonder wederzijdsche goedkeuring, even weinig als in wederzijdsche overeenkomsten tusschen bijzondere personen, geene verandering mogt gebragt worden. Eene wet, zegt hij, kan altijd door eene nieuwe wet veranderd worden, zoodra het algemeen belang dat vordert. De advocaat, nog niet ridder en nog minder minister, oordeelde, dat eene wederzijdsche overeenkomst door eene der partijen, wanneer die *staat* heette, eigenmagtig veranderd mogt worden. Hij verdedigde daarom eene *gedwongene conversie*; waardoor de staat, in plaats van aan zijne heiligste verbindtenissen te voldoen, die voor eenen door hem zelven willekeurig gestelden prijs afkocht.

De minister VAN HALL heeft het voornemen financiële maatregelen te nemen; de opbeuring van het crediet is hem daartoe noodzakelijk en daarom schaamt hij zich nu niet, een nieuw bewijs te geven zijner geringschatting van beginsels. In de zitting van den 11den december hield hij eene uitvoerige rede, ten betooge van de *heiligheid* der door den staat aangegane verbindtenissen. Hij neemt als regel het beginsel aan, »dat op eenmaal gesloten vrijwillige overeenkomsten door den staat »niet kan worden teruggekomen, *zonder medewerking van den* VRIJEN *wil der regthebbenden.*"

Bij iemand, die even ligt van beginselen als een ander van kleederen verwisselt, heeft zulk eene verzekering geringe waarde, verdient zij weinig vertrouwen. Meent hij dat morgen het algemeen belang dit vordert, hij keert tot zijn oude gevoelen terug.

Eene *gedwongene* conversie verdedigde de advocaat VAN HALL als regtmatig; twee jaren later noemt de minister iedere verandering der door den staat aangegane verbindtenissen, *zonder den* VRIJEN *wil der regthebbenden*, ongeoorloofd. Vroeger, op pag. 21 van zijn geschrift, ging hij zoo ver zelfs, van te gelooven, dat de staat, wanneer hij zijne verpligting eigenmagtig verbrak, »niet nakwam, »daarvoor geene schadevergoeding aanbiedende, altijd in zijn regt bleef." Thans heet het: »welk »Nederlandsch staatsman zal in de behandeling der »staatsaangelegenheden zich eenige de minste afwijking van het regt durven veroorloven; wie zal »het wagen, de grondslagen te verzwakken, waarop »het volksbestaan rust; het beginsel aan te randen, »dat het vaderland te midden van zoo vele gevaren moet behouden? — Ook de magtigste mo»gendheid van Europa kan niet ongestraft het »regt schenden; welke straf zou eenen minder »magtigen staat treffen, die zich dit veroorloofde?" De heer VAN HALL had zijn geschrift van 1841 geheel vergeten.

Is het geene bespotting der Kamer, van denzelfden man, die nog onlangs eene zoo geheel strijdige leer verdedigde, thans te hooren zeggen, dat, »slechts eens hier te lande de openbare goede trouw geschonden werd door eenen overweldiger," de vertegenwoordiging te hooren vermanen om te zorgen; »dat het onregt, dat enkele vreemde staten reeds bedreven hebben, en andere welligt later zouden wenschen te mogen bedrijven, door eigen gedrag niet wierde gewettigd?" Het jaar 1841, de *gedwongene* verwisseling der uitgestelde in werkelijke schuld werden wijsselijk verzwegen, maar niet ieder heeft een slecht geheugen: de veroordeeling van dien maatregel ligt in de eigen woorden van den tegenwoordigen minister.

Niemand kan meer dan wij de waarheid beamen van 's ministers woorden, maar zij bieden weinig grond tot vertrouwen in den mond van hem, wiens beginselen alleen van den wensch van het oogenblik schijnen af te hangen, die eerst eene *gedwongene* conversie opzettelijk in een gedrukt geschrift verdedigt, en nu, twee jaren later, in eene redevoering, daartoe opzettelijk gehouden, haar met geene kleuren zwart genoeg weet af te schetsen.

De Kamer zal, hopen wij, de leer van den minister VAN HALL omhelzen, die van den advocaat VAN HALL, nog niet ridder en ook geen minister, met afschuw verworpen. Zij leere er echter den graad van vertrouwen uit kennen, welken zulk eene tegenspraak bij denzelfden persoon verdient.

Buitenlandsche berigten.

TURKIJE.

Konstantinopel, *29 nov.* De Porte heeft, waarschijnlijk naar aanleiding der onlusten van Branja, besloten, commissarissen naar eenige provinciën van Europeesch Turkijë te zenden, om derzelver toestand naauwkeurig te leeren kennen, en de klagten der christelijke bevolking te bevredigen. Reeds zijn de commissarissen benoemd. — De beide Servische partij-hoofden *Wutschitsch* en *Petroniewitsch* zijn in Sistow aangekomen, waar zij spoedig verlof tot terugkeering naar hun vaderland hopen te verkrijgen.

ITALIE.

Milaan, *9 dec.* Een brief uit Napels verzekert ten stelligste, dat de reis van vorst *Carini* naar Parijs en Madrid geenszins ten doel heeft, om onderhandelingen omtrent een huwelijk van koningin *Isabella* met den graaf *van Aquila* aan te knoopen. Men weet, integendeel, dat, toen dit ontwerp ter sprake werd gebragt, de koning hetzelve van de hand wees, bemerkende, dat het strijdig zou zijn met zijne waardigheid als hoofd van het huis der Spaansche *Bourbons*, zich met eenig verdrag in te laten, zoolang het lot van don *Carlos* en deszelfs familie nog onbeslist is. De zending van vorst *Carini* betreft dan ook den pretendent, die, zijne gevangenis te Bourges moede en door de meerderjarig-verklaring van koningin *Isabella* aan eene wending der zaken ten zijnen gunste wanhopende, bereid is onder zekere voorwaarden afstand te doen van zijne aanspraak op den troon. Wanneer de onderhandelingen het gewenschte gevolg hebben, zoo zou de erkenning van koningin *Isabella* door Napels benevens door het Oostenrijksche kabinet — hetwelk met de voorgestelde voorwaarden geheel instemt — terstond volgen. Men mag echter geene voorbarige hoop eener geheele schikking der Spaansche kwestie voeden, daar het maar al te zeker is, dat het voorstel in Madrid groote zwarigheden zal vinden.

(*M. Z.*)

DUITSCHLAND.

Karlsruhe, *15 dec.* In de 11de openbare zitting van de Kamer der afgevaardigden kondigde de heer *Mathij* een voorstel aan tot herstelling van het vrije gebruik der pers, hetwelk alle Duitschers door artikel 18 der bonds-acte, en den burgers van Baden bovendien door artikel 17 der grondwet verzekerd is.

FRANKRIJK.

Parijs, *17 dec.* Het Fransche ministerie heeft eindelijk eene reeds dikwijls aangekondigde wijziging ondergaan. De heer *Teste* is bij de publieke werken vervangen geworden door den heer *Dumon*, lid van de kamer der afgevaardigden. Hier te Parijs schijnt men weinig gewigt aan die wijziging te hechten.

— De Spaansche berigten zijn ditmaal niet van veel belang. In de zitting der afgevaardigden, van den 11den, is het nog niet tot eenig besluit gekomen. De voornaamste sprekers zijn geweest de heer *Martinez de la Rosa* als aanvaller van den heer *Olozaga*, en deze als verdediger van zijn gehouden gedrag; de vraag is nog altijd, of er eene stemuitbrenging omtrent de koninklijke boodschap zal plaats hebben. — Men gelooft, dat het den heer *Bresson* gelukken zal, den heer *Olozaga* te bewegen, openlijk te erkennen, dat hij onvoorzigtig en ongrondwettig gehandeld heeft, met Hare Majesteit het besluit ter ontbinding der cortes te hebben doen teekenen, zonder zijne ambtgenooten bevorens hierover geraadpleegd te hebben, en men vleit zich, dat de zoo netelige zaak hiermede een einde zal nemen.

Binnenlandsche berigten.

TWEEDE KAMER DER STATEN-GENERAAL.

Zitting van 18 december.

In de zitting van heden is ingekomen de navolgende koninklijke boodschap:

Edel Mogende Heeren!

Het valt mij smartelijk aan U Edel Mogenden het treffend berigt te moeten mede deelen, dat mijn hartelijk geliefde en hoogst geërbiedigde vader, koning *Willem Frederik*, graaf *van Nassau*, op den 12den dezer, te Berlijn, door eene hevige beroerte aangetast en plotseling overleden is.

Dus eindigde een werkzaam, dikwijls moeitevol, maar ook roemrijk leven, hetwelk reeds vroeg aan Nederland was toegewijd, waarvan zeven en twintig jaren aan de zorgen der hooge regering van dit rijk werden besteed, en welks laatste dagen nog getuigen waren van de hartelijke liefde, die hoogstdezelve aan het land zijner geboorte en zijner keus toedroeg.

In de aanbiddelijke wegen Gods met diepe onderwerping berustende, ben ik echter, met geheel mijn huis, door dit onverwachts verlies grootelijks geschokt.

U Edel Mogenden zullen dan ook, gelijk ik vertrouw, onze regtmatige droefheid billijken en in dezelve deelen met het gevoel van die verknochtheid, welke de natie in het lief en leed, dat het koninklijk huis wedervaart, een levendig belang doet stellen, en welke wederkeerig zoo hoog wordt gewaardeerd.

En hiermede bevelen wij U Edel Mogenden in Godes heilige bescherming.

's Gravenhage, den 15den december 1843.

(get.) WILLEM.

Wordt besloten, dat elke afdeeling een lid zal benoemen tot het zamenstellen eener commissie, die belast zal zijn, een adres van rouwbeklag, in antwoord op de ontvangene kennisgeving, op te maken en aan de Kamer te onderwerpen.

Is ingekomen een adres van den heer *Heijermans*, te Rotterdam, die klaagt over de achteruitstelling der Israëlitische geestelijkheid, en die voorts op de afschaffing van het Israëlitische seminarium te Amsterdam aandringt. Verzending aan de commissie.

Zijn ontvangen onderscheidene adressen van eigenaren van vaste goederen in de provinciën Gelderland, Vriesland, Overijssel en Groningen, die verzoeken, dat de bestaande lasten op hunne eigendommen, bij eene aanstaande belasting op de inkomsten, wel in aanmerking mogen komen. — Hetzelfde besluit.

De beraadslagingen over het ontwerp van wet, wegens de kosten voor de droogmaking van het Haarlemmermeer, worden geopend.

De heer *van Panhuys* beschouwt de voordragt als onvoldoende en gebrekkig. Hij merkt dezelve aan als een teruggang der regering. Hij vindt het niet regelmatig, om op deze wijze eene gebrekkige wet aan te vullen. Het blijkt thans duidelijk, dat er, behalve de *f* 8,000,000 voor de eigenlijke droogmaking van het meer, nog eene zeer aanzienlijke som voor rente-betaling zal worden gevorderd. Reeds worden daartoe 13 à 14 tonnen gouds vereischt. Thans, nu er een begin gemaakt wordt met de regeling van 's rijks financiën, had hij gehoopt, dat de begrootingen van ontvangsten en uitgaven niets te wenschen hadden overgelaten, en dat men niet meer getracht zou hebben, wezenlijke te-korten te verduisteren. Vele ophelderingen, die verlangd zijn, zijn door de regering niet gegeven. Vele punten, die in de voordragt dienden te zijn opgenomen, komen daarin niet voor. Zijns inziens ontbreekt er steeds eene algemeene wet nopens de wijze, waarop de bijzondere fondsen gecontroleerd en geadministreerd zullen worden. Indien men het stelsel gaat volgen, hetwelk bij de aanhangige voordragt tot grondslag ligt, dan is hij ernstig beducht, dat de duidelijkheid en orde in het beheer van 's rijks geldmiddelen nog zoo spoedig niet zullen terugkeeren. Hij stemt tegen de onvolledige en gebrekkige voordragt.

De heer *Faber van Riemsdyk* kan zich evenmin met het voorstel vereenigen. Men zal met hetzelve de hand leenen aan hetgeen men vroeger zoo sterk misprees; men zal namelijk de gelden, tot een bijzonder fonds behoorende, aan derzelver bestemming onttrekken en wel tot het doen eener betaling, die een deel der gewone begrooting moest uitmaken. De gelden, die de rente-betaling mogt noodzakelijk maken, behoorden zonder eenigen twijfel op de staats-begrooting voor te komen. Ook hij klaagt over het gemis van vele inlichtingen, die tot juiste beoordeeling van dit wets-ontwerp noodzakelijk zijn en dat er, behalve het primitive fonds voor het meer, nog twee andere fondsen bestaan, waaromtrent niet de minste inzage gegeven is.

De heer *Bruce* zegt, dat een blik op 's lands financiën een treurig gevoel te weeg brengt. Het vaderland verkeert in moeijelijke financiële omstandigheden. Het zal inspanning en opoffering vorderen, om die omstandigheden te boven te komen. Gelukkig bestaan er nog talrijke bronnen van welvaart in dit land. Gelukkig onderscheidt zich de Nederlandsche natie door bedaardheid en gemoedelijken ernst en wordt de overtuiging dagelijks levendiger, dat de regering en de vertegenwoordiging geschikte maatregelen tot verbetering bij de hand moeten nemen, willen zij onzen financiëlen ondergang voorkomen. Hij maakt de vergadering opmerkzaam, dat dezelfde oorzaken steeds dezelfde gevolgen te weeg brengen. Daarom behoort de vergadering zich te wachten, gelijk dit maar al te zeer geschied is, tot nieuwe misrekeningen en teleurstellingen aanleiding te geven, omdat juist daardoor de ongerustheid bij de natie wordt vermeerderd. Wanneer men geene zorg draagt, dat men den onden weg geheel en al verlaat, dan kunnen daaruit groote ongelegenheden geboren worden. Het is maar al te zeer waar, wat vroeger door een geacht redenaar uit Zuid-Holland gezegd is, dat er wantrouwen binnen en buiten de vergadering heerscht. Het vertrouwen des volks kan alleen herwonnen worden door het invoeren van eenvoudigheid, orde, spaarzaamheid in het beheer van 's rijks financiën, en door het verschaffen der zekerheid, dat er gelijkheid tusschen uitgaven en ontvangsten besta. Hij moet openlijk de verklaring afleggen, dat hij met groot genoegen uit de jongste voorstellen der regering ontwaard heeft, dat men niet langer den last van het oogenblik op de toekomst werpen wil, en dat men inziet dat er opofferingen van een deel der natie gevorderd worden, om het geheel te redden. Met leedwezen heeft hij nogtans bespeurd, dat de ministers nog niet al het gewigt schijnen te beseffen, om alle onorde te doen ophouden. Terugkeering tot orde is echter het eenige middel, om het vertrouwen des volks te herwinnen. — De redenaar tracht de nuttigheid en noodzakelijkheid te doen inzien, om het Fransche stelsel van comptabiliteit, hetwelk gedurende 25 jaren de beste vruchten heeft opgeleverd, ook hier te lande in te voeren. Dat stelsel zou de beste waarborgen voor het rigtig beheer van 's rijks financiën opleveren. De spreker meent, dat de belangen der schatkist, bij hetgeen er nopens de geldleening voor het meer heeft plaats gevonden, in geenen deele zijn bevorderd. Voor dat de behoefte werkelijk bestond, heeft men ondoordacht en onvoorzigtig eene magtiging verstrekt, om ten tweedenmale eene leening voor het meer uit te schrijven. Men heeft daardoor nuttelooze rentebetalingen veroorzaakt. De ondervinding strekke ook ten deze tot eene nieuwe les. Hij begrijpt niet, waarom er geene volledige begrooting van ontvangsten en uitgaven voor het meer is aangeboden, en waarom deze zaak niet op eene wettige en ordelijke wijze wordt behandeld. Hij vreest, dat de onvolledigheid en gebrekkigheid van dit ontwerp nieuwe moeijelijkheden en onzekerheid zullen aanbieden, waarvan het jongst bekend geworden verslag van de rekenkamer maar al te veel voorbeelden oplevert. Hij oordeelt, dat het ontwerp niet bijdragen zal, om den staat van 's rijks financiën meer duidelijk te maken. Hij hoopt, dat de misslagen van vroegere dagen en de rampen, welke daaruit zijn voortgevloeid, tot nuttige en kostbare lessen mogen verstrekt hebben, om niet weder in dezelfde dwalingen te vervallen. Hij behoeft niet verre te zoeken, om zijne stelling te staven. Wanneer al de ontwerpen zullen worden aangenomen, zal dan het evenwigt tusschen uitgaven en ontvangsten hersteld zijn? Is er gerekend op de rente-betaling van de leening voor de droogmaking van het meer? Is er gerekend op de meerdere uitgaven, welke de opheffing van vele fondsen kan doen ontstaan? Of op die, benoodigd voor den inkoop en de aflossing van de $3\frac{1}{2}$ pCt. schuldbrieven van het syndicaat? En dit een en ander het geval niet zijnde, is het dan niet te vreezen, dat er weldra nieuwe te-korten te voorschijn zullen treden? Het is echter verre van hem de aangebodene voordragten als onaannemelijk te beschouwen, maar uit het aangevoerde blijkt op nieuw, dat men, bij het opmaken van een staat van 's rijks financiën, wanneer daarbij niet de grootste orde heerscht, al zeer spoedig aanmerkelijke uitgaven over het hoofd kan zien. Daar ook dit wetsontwerp niet strekt om die orde te bevorderen, zoo stemt hij tegen hetzelve.

De heer *Hooft* geeft te kennen, dat hij altijd een groot voorstander van de droogmaking van het meer geweest en nog is. Uit dat oogpunt zou hij zich ook gaarne met deze voordragt vereenigen. Twee bedenkingen zullen hem echter, naar hij vreest, hierin verhinderen. *Ten eerste*, heeft men eene som van *f* 220,000 tot herstel van verdedigings-werken voor de stad Amsterdam bestemd, en is men voornemens die gelden uit de leening voor het meer aan te wijzen. Hij kan niet toegeven, dat er uit de penningen, voor de droogmaking bestemd, andere werken, van welken aard ook, worden aangelegd. *Ten tweede* wordt er thans eene aanzienlijke som van het kapitaal afgenomen, om daarmede de renten te voldoen, zonder eenige aanwijzing, hoe men die gelden, welke later tot het voltooijen van het geheele werk zullen gevorderd worden, terug bekomen zal.

De heer *van Rysckevorssel* meent, dat de wetgeving, door de vaststelling der wet tot droogmaking van het meer, den grondslag gelegd heeft voor een werk, dat de dankbaarheid van het nageslacht en de bewondering der wereld zal opwekken. Zulke werken verdienen aanmoediging en ondersteuning, omdat zij de welvaart van Nederland bevorderen. Hij gelooft, dat men zich door den toestand der financiën niet moet laten afschrikken, om zulke werken aan te vangen. Hij beschouwt de onderneming der droogmaking van het Haarlemmermeer als een monument, dat, wanneer het, naar hij hoopt, eenmaal geheel voltooid zal zijn, de regering van den nu ontslapen vorst tot een onverwelkbaren luister zal verstrekken. — Het doet hem intusschen leed, dat hij de aanhangige voordragt niet zal kunnen goedkeuren. Het zal nu moeten blijken, of het der meerderheid der Kamer waarlijk ernst is, om het verledene te dekken en de toekomst te verzekeren, dan wel of men de bezwaren op de toekomst werpen wil, en de te-korten, welke er bestaan, wil bedekken. Hij kan niet medewerken, om in de rente-betaling, door eene vermindering van kapitaal te voorzien. De acht millioen, voor de droogmaking bestemd, moeten tot geen ander einde worden besteed. De rentebetaling voor 1844 en 1845 moet uit de middelen dier jaren worden bestreden. Volgt men eenen anderen weg, dan stelt men het belangrijke werk aan eene mogelijke afwijzing in het vervolg bloot. Wanneer men toch later eene aanvulling van $2\frac{1}{2}$ millioen zal moeten voorstellen, kan men op dat tijdstip daarin bezwaar vinden. Dan zal er voor de betaling der renten gezorgd zijn, maar het grootsche werk zelve wordt aan onzekerheid prijs gegeven. Overigens vreest hij, dat door de tegenwoordige voordragt, wordt zij aangenomen, aanleiding tot nieuwe deficits zal worden gegeven, en dat dezelve de instructie voor de rekenkamer nutteloos en krachteloos maakt.

De heer *van Dam van Isselt* heeft met belangstelling vele beschouwingen aangehoord over den toestand des vaderlands, over de feilen en dwalingen van dagen, die voorbij zijn, alsmede de verwijten, welke aan de tegenwoordige regering gedaan zijn, dat geen voldoenden tred op den weg tot verbetering en herstel inslaat: verwijten, welke hij, helaas, moet toestemmen. Maar hij mag niet nalaten, ook bij deze gelegenheid op nieuw te verklaren, dat deze Kamer zelve daarvan grootelijks de schuld draagt. Bij elke gewigtige gelegenheid heeft zij haren onwil te kennen gegeven, om onverwijld de grondwet te herzien, welke de hinderpaal uitmaakt, om op eene afdoende wijze bezuinigingen, vereenvoudigingen en verbeteringen tot stand te brengen. In 1839 heeft hij zijne toestemming aan de wet wegens de droogmaking onthouden. Thans echter rust de zedelijke verpligting op hem, mede te werken, dat de onderneming uitvoering erlange. De bezwaren, welke thans geopperd worden, toonen aan, dat men bij de vaststelling der wet van 1839 met ligtvaardigheid is te werk gegaan. Hoe gaarne hij vele inlichtingen en mededeelingen ontvangen had, zoo rekent hij er op, dat het geheele werk ten uitvoer wordt gelegd door een verantwoordelijken minister. Hij meent, dat de vaststelling eener eigenlijke begrooting voor zulk eene kolossale onderneming, als waarvan nu sprake is, aan het onmogelijke grenst. Hij oordeelt, dat de bestaande wet op de rekenkamer, wanneer zij met goede trouw ten uitvoer wordt gelegd, volkomen voldoende is. Het groote gebrek van vorige dagen was hierin gelegen, dat er geene controle nopens de ontvangsten bestond, en dat gebrek is bij de nieuwe instructie voor de rekenkamer weggenomen. — Wat aangaat het Fransche stelsel van comptabiliteit, hetwelk zoo zeer wordt aangeprezen, — de invoering daarvan is onmogelijk, zoo lang wij onder de tegenwoordige grondwet leven, en zoo lang er derhalve aan geene rekenwet te denken is. De redenaar treedt in eenige bijzonderheden, om te doen blijken, dat het Fransche stelsel, zonder afwijking der grondwet, onmogelijk hier te lande kan worden toegepast. Ten slotte uit hij den hartelijken wensch, dat zich het vooruitzigt moge bevestigen van hen, die zich eene zoo nuttige onderneming, waarvan men zoo heilrijks en grootsch te gemoet ziet, in de guarantie van den staat geen bezwaar hebben gevonden, en dat zich alzoo niet moge bevestigen de reeds vroeger door hem ontwikkelde vrees, dat, eer dat groote werk zal zijn voltooid, het zoo vele schatten aan het vaderland zal hebben gekost, dat er dan aan geenen zegen zal worden gedacht, maar wel aan den vloek voor de lasten, welke eene onvoorzigtige guarantie aan het rijk zal hebben opgelegd.

De heer *van Rappard* betoogt, dat de voordragt niet in strijd is met de instructie van de rekenkamer en hij herinnert, wat er in den aanvang van dit jaar bij de behandeling der wet tot den aanleg van den steenweg van Maastricht naar de Geldersche grenzen is voorgevallen. Voorts merkt de spreker op, dat de deelhebbers in de leening voor het meer, op grond van de wet van 1839, allezins aanspraak mogen maken op eene geregelde en behoorlijke rente-betaling. Er bestaat hier geen geheim. Nu weet men het reeds, dat er een te-kort zal zijn. Ook hij had gewenscht, dat de rente-betaling jaarlijks op de begrooting ware geplaatst. Maar hij huivert op het denkbeeld, om den achterstand te vergrooten, of om de begrooting

uitgaven te vermeerderen, waardoor welligt de lasten weder zouden toenemen. Gaarne erkent hij, dat hij geenen afkeer heeft van bijzondere fondsen, doch in enkele omstandigheden bestaat er noodzakelijkheid, waartoe te besluiten, en dit is juist hier het geval. Eindelijk; wanneer zich eens onverhoopt, en God geve dat het nimmer geschiede, het geval mogt opdoen, dat de staat niet meer aan zijne verpligtingen kon voldoen, dan zouden de deelnemers in deze leening bijzondere regten en waarborgen hebben; en ook uit dat oogpunt meent hij dat het doelmatig is, hier in een bijzonder fonds toe te stemmen.

De heer *Gevers* deelt onderscheidene bijzonderheden mede nopens den arbeid aan de droogmaking, waartoe hij, als deel uitmakende der commissie van beheer en toezigt over dezelve, in staat is. Hij doet daarbij uitkomen, dat het eigenlijke opper-toezigt steeds bij de regering berust, en van deze uitgaat; dat men ijverig werkzaam is; dat de onteigening, op een enkel proces na, is afgeloopen; dat de leverantie van stoomwerktuigen, enz., eenen aanvang heeft genomen; dat aan de werken voor de scheepvaart reeds wordt gearbeid, enz. Wat aangaat de ƒ 220,000 voor het herstel van vergraven verdedigingswerken en den aanleg van nieuwe, enz., beschouwt de redenaar niets billijker en niets natuurlijker, dan dat hetgeen door de onderneming wordt vernietigd, ook door haar worde bekostigd. Ten aanzien der gelden voor de rente-betaling, tot en met 1845 ingesloten, meent hij, dat, bij het stilzwijgen der wet nopens de wijze van rentebetaling, men het meest regelmatig heeft gevonden, uit de voorhanden zijnde gelden in die behoefte te voorzien. Waar is het, dat men de tweede leening te spoedig heeft uitgeschreven; maar dit is eene gedane zaak, waaraan de regering geene schuld draagt. Onvoorziene omstandigheden, bij werken van zoo omvattenden aard ligt mogelijk, hebben den voortgang van den arbeid gestremd. Men heeft evenwel gezorgd, dat, door eene behoorlijke plaatsing der beschikbare fondsen, het daardoor veroorzaakte nadeel zoo gering mogelijk zal wezen. — Verder geeft de redenaar ook eenige inlichtingen over de beide andere fondsen, welke uit het primitieve fonds van het meer zijn voortgesproten. Hij beschouwt deze niet als eigenlijke speciale fondsen. Er bestaat daaromtrent alle zekerheid voor een regtig beheer; de minister van binnenlandsche zaken is ook hiervoor de verantwoordelijke persoon. — Ten slotte zegt de spreker, dat het hier eene partiële aanvullingswet, een complement eener reeds bestaande wet geldt; dat ook hij een voorstander van orde en regelmaat is; dat het eene geheel andere vraag is, welke voorzieningen men nemen zal voor al de bestaande of verder daar te stellen bijzondere fondsen.

De heer *Schooneveld* gelooft, dat deze wet zonder bezwaar kan worden aangenomen. — Zijne eenige zwarigheid is hierin gelegen, of door de vaststelling derzelve de zwarigheden zullen ophouden, welke de wet op de rekenkamer nopens dit punt oplevert.

De heer *van Goltstein* is beducht, dat de heilzame bepaling van de instructie der rekenkamer, bij eene aanneming van dit ontwerp, krachteloos gemaakt en vernietigd zal worden, ja, dat de werking van de rekenkamer daardoor zou worden verlamd. Hij oordeelt, dat de wet nopens de rekenkamer, wel degelijk de vaststelling van begrootings-wetten bedoelt. Hij kan geene bepaling goedkeuren, welke aanleiding zou kunnen geven, om wanorde in het beheer van s' rijks financiën te weeg te brengen.

De heer *Verwey-Mejan* gaat na, wat eigenlijk de bedoeling des wetgevers in 1839 geweest is, en komt daarbij tot de slotsom, dat de guarantie van het rijk eerst werkt wanneer de droogmaking van het meer zal zijn voltooid. Hij vindt er alzoo groot bezwaar in, om nu reeds renten ten laste van het rijk goed te keuren. Bij eene wet, zoogenaamd van orde en tot regeling, wordt de negotiatie zijdelings met een vierde vermeerd. Hij is een groot voorstander van deze nuttige onderneming, welke, naar hij meent, den tijdgenoot eere zal aandoen. Gaarne wil hij die onderneming bevorderen; maar doet dit niet, wanneer men bij de gebrekkige wet van 1839 eene nieuwe gebrekkige wet voegt.

De heer *Bruce* komt nader op de door hem ontwikkelde beginselen terug, en wederlegt inzonderheid den redenaar uit Gelderland; die het door hem aangeprezen Fransche stelsel van comptabiliteit in strijd met de grondwet beschouwde. Zijns bedunkens, is die comptabiliteit en de zoo noodzakelijke rekenwet wel degelijk met de grondwet overeen te brengen; maar hij merkt op, dat hij in zijne reden van heden van geene rekenwet gesproken heeft. — Overigens toont hij het gevaarlijke aan, om aan art. 60 der grondwet, wegens het opperbestuur der geldmiddelen, zoodanige ruime uitlegging te geven als dit door den heer *van Dam* in zijne ontwikkeling geschied is.

De heer *van Dam van Isselt* licht zijnerzijds zijne meening nader toe. Hij grondt zich inzonderheid op artikel 60 in verband met artikel 126 der grondwet, welke, zoo lang zij bestaat (hetgeen God geve, dat niet lang moge zijn,) trouw moet worden opgevolgd. Volgens artikel 126, wordt de rekening van elk dienstjaar door een grondwettig collegie, de rekenkamer, afgesloten. De Tweede Kamer kan alzoo geene bevoegdheid op zich nemen, welke de grondwet haar niet toekent. Wanneer eenmaal de grondwet zal zijn herzien, dan zal het onderwerp der Fransche comptabiliteit in overweging kunnen worden genomen, en dan zal hij welligt niet daartegen zijn. In allen gevallen kan een ontwerp niet afgekeurd worden, omdat het niet voldoet aan eene wet, welke nog niet bij ons bestaat.

Z. Exc. de minister van binnenlandsche zaken vangt aan met eenige beschouwingen over het door sommigen zoo voorgestane stelsel van Fransche comptabiliteit, en tracht, uit aanhalingen van hetgeen deswege in Frankrijk gezegd en voorgevallen is, te doen zien, dat dit stelsel geen waarborg tegen deficits oplevert. Z. Exc. vermeent, dat de grootste waarborg gelegen is in de stipte nakoming der wet en in het opvolgen der grootste openbaarheid. — Z. Exc. onderzoekt wat de instructie voor de rekenkamer voorgeschreven en verlangd heeft. Zij heeft bedoeld begrootings-wetten of andere wetten, welke aan de regelen der comptabiliteit onderworpen mogten zijn. Z. Exc. merkt op, dat de aanvrage voor het meer zich niet verder dan tot het aanwezige fonds uitstrekt, en dat het geen zake is bij de regelingswet verder te gaan. Z. Exc. betoogt voorts, dat het eene onmogelijkheid is, om de juiste sommen, welke er jaarlijks gevorderd worden, op de staatsbegrooting te plaatsen; maar dat intusschen de gewone regelen van comptabiliteit ook voor de uitgaven van het meer in acht genomen worden; zoodat hieromtrent de meeste zekerheid, de grootste waarborg bestaat. Wat betreft de 13 ton voor de rentebetaling, Z. Exc. zou geen beter middel kunnen opgeven, om op dit oogenblik op eene meer doeltreffende wijze daarin te voorzien. De staat heeft zich voor de rentebetaling tot guarant gesteld. Den achterstand te bezwaren, acht Zijn Exc. nietw enschelijk. Welk ten slotte het deficit ten aanzien van het meer zijn zal, is moeijelijk te voorspellen. Dit zal eene zaak van afzonderlijke en latere behandeling kunnen en moeten uitmaken. In 1839 is het zeker een verzuim van de regering en de Staten-Generaal geweest, dat men geene zorg voor de rente-betaling heeft gedragen. Naar Z. Exc. zich vleit, zal er in het volgende jaar tot eene regeling van s'rijks financiën worden overgegaan, en het blijft aan de Staten-Generaal voorbehouden te beslissen, of men die gelegenheid te baat wil nemen, om op dit onderwerp terug te komen. In alle gevallen, of men nu of later in het te-kort voorziet, zal wel op hetzelfde nederkomen. Z. Exc. geeft ook eenige ophelderingen nopens de gedeponeerde gelden, welke uit het fonds tot bepaalde einden afgezonderd worden. De minister of comptabele, die dezelve tot een ander einde zou uitgeven, dan waarvoor zij bestemd zijn, zou in strijd met de wet handelen. Hij, minister, is uitsluitend verantwoordelijk voor het rigtig beheer van dit fonds en de daartoe behoorende gelden. Dezelve zijn alle aan de controle der rekenkamer onderworpen. Geen misbruik kan daaruit plaats vinden. Het departement van oorlog is jegens de rekenkamer rekenpligtig voor de gelden, welke uit dit fonds aan hetzelve verstrekt zijn. Het moet doen blijken, dat ook die gelden tot geene andere einden besteed worden. Overigens tracht men de belangen van het fonds met de meeste zorg te behartigen, en de reeds verstrekte gelden zoo voordeelig mogelijk te bestemmen. Eindelijk gelooft Z. Exc. dat de aanneming van dit ontwerp de zwarigheden zal oplossen, welke er met de rekenkamer ontstaan zijn, en dezelve zeker, wat dit punt aangaat, voor het vervolg zal voorkomen.

Daarna worden de beraadslagingen gesloten verklaard. Ter stemming overgegaan zijnde, is het ontwerp *aangenomen* met eene meerderheid van 35 tegen 16 stemmen.

Tegen hebben gestemd de heeren; *van Rijckevorsel, de Monchy, Faber van Riemsdijk, Duymaer van Twist, Verwey-Mejan, Bruce, van Fakhuys, de Man, Tresling, Cost Jordens, Hooft, de Backer, Warin, van Goltstein, Tromp* en *Luzac*.

De vergadering wordt tot morgen ochtend gescheiden, zullende er alsdan beraadslaagd worden over het ontwerp, houdende overschrijving van gelden voor wegen in Vriesland en Groningen.

Zitting van dingsdag 19 december.

In deze zitting heeft de centrale afdeeling verslag gedaan over de ontwerpen van wet betrekkelijk het tarief van justitie-kosten en salarissen in burgerlijke zaken. — Wordt besloten, de beraadslagingen over die ontwerpen te bepalen op overmorgen, donderdag, des ochtends ten elf ure.

De commissie tot de verzoekschriften heeft verslag gedaan, bij monde van de heeren *Uytwerff Sterling* en *Tresling*: 1o. op adressen van *J. van Ommeren* en andere eigenaren van vaste goederen in de Neder-Betuwe; van *W. C. van Braam* en andere eigenaren te Hattem; van *J. L. Jansonius* en andere eigenaren en landgebruikers in de provincie Groningen; van *L. R. Salverda* en andere eigenaren in Vriesland; van *M. J. Versteeg* en andere eigenaren in Gelderland; van *R. H. Dallinga* en andere eigenaren en landverbruikers in Groningen; van *D. Slingervoet* en andere eigenaren in de gemeente [illegible] graaf *van Rechteren Almelo* en andere eigenaren in Overijssel; van *de Blocq van Scheltinga* en andere eigenaren in Vriesland; van *A. Groeneman* en andere eigenaren in Groningen; van *W. E. Huisman* en andere eigenaren in Groningen; van *Roosegaarde* en andere eigenaren en gedeeltelijk patentpligtigen te Zutphen: bij alle welke adressen de wensch geuit wordt, dat er, bij de daarstelling van eene inkomen-belasting, eene evenredige verdeeling der belasting worde in acht genomen, en dat die [illegible] reeds op de inkomsten der vaste goederen [illegible] daarbij in aanmerking worden genomen; — 2o. van *L. W. Schukking* en andere grondeigenaren in Drenthe, die het verlangen te kennen geven, dat de inkomsten der vaste goederen, bij nadere voordragten tot dekking der uitgaven, niet als belastbaar worden erkend; — en 3o. van *J. A. Meursing* en andere verveeners in Drenthe, die een beter belastingstelsel op de brandstoffen, tot bescherming van de inlandsche vlijt, verzoeken. — Nederlegging ter griffie.

De beraadslagingen worden geopend over het ontwerp van wet, nopens de overschrijving van gelden voor wegen in Vriesland en Groningen.

De heer *van Rappard* meent, dat eene rekenwet met de voorschriften onzer grondwet [illegible] te brengen. Ten aanzien der beteekenis van het woord *dienstjaren* te geven; zal er, bij de behandeling van het aangeboden ontwerp dienaangaande, gelegenheid bestaan, deszelfs gevoelen kenbaar te maken. — Wat aangaat het aanhangige ontwerp, hij kan zich met hetzelve niet vereenigen. Er wordt daarbij toch voorgedragen, om gelden, die voor 1842 bestemd waren, op het dienstjaar 1843 over te brengen. Er bestaat geen verband tusschen dit ontwerp en het hoofdstuk voor de binnenlandsche zaken, hetwelk in 1841 is vastgesteld. Men verwijst thans in deze voordragt naar bepalingen, die in de wet van 1841 niet zijn te vinden. Het voorstel kan tot verwarring aanleiding geven. Daardoor zullen uitgaven, die tot de dienst van 1842 behooren, en uit de middelen van dat jaar bestreden hadden moeten worden, uit de begrooting van 1843 voldaan worden. Er bestaat hier dus wezenlijk dienstvermenging. Het ontwerp is met eene goede comptabiliteit niet overeen te brengen.

Z. Exc. de minister van binnenlandsche zaken heeft deze aanmerkingen beantwoord en het ontwerp verdedigd. In de voorgesteld wordende overschrijving bestaat volstrekt geene onregelmatigheid. Het ontwerp strekt juist, om dienstvermenging te vermijden. Wanneer met den laatsten december een jaar het geld niet uitgegeven of daarover beschikt is, hetwelk voor een bepaald einde is bestemd, dan kan daarover bij eene latere, afzonderlijke wet worden gedisponeerd. Daar de onteigeningen eerst in 1844 hebben kunnen plaats vinden, konden er geene gelden van 1842 daarvoor gebruikt worden. Mogt het ontwerp worden afgestemd, dan zoude de aanbesteding, die aangekondigd is, gestaakt moeten worden. Al de gelden, die toch voor den aanleg der wegen in Groningen en Vriesland bestemd zijn, zullen daarvoor gebruikt moeten worden. De wetgeving heeft eenmaal vastgesteld, dat de bedoelde wegen tot stand zullen worden gebragt. Is het alzoo de bedoeling, de wegen aan te leggen en te voltooijen, dan is het noodig, dat men de gelden, die tot dat einde strekken moeten, beschikbaar stelle.

De beraadslagingen worden gesloten. Ter stemming

overgegaan zijnde, is het ontwerp *aangenomen* met eene meerheid van 46 tegen 6 stemmen. *Tegen* hebben gestemd, de heeren: *Enschedé*, *van Rappard*, *van Akerlaken*, *Menso*, *van Heeckeren* en *Backer*.

Men gaat over tot de zamenstelling der afdeelingen voor de maanden december en januari. Tot voorzitters en onder-voorzitters worden benoemd, de heeren: *van Rosenthal* en *Backer*, 1ste afdeeling; *Gevers* en *Bruce*, 2de afdeeling; *van Rappard* en *van Goltstein*, 3de afdeeling; *Luzac* en *Star Busmann*, 4de afdeeling; en *van Akerlaken* en *van Dam van Isselt*, 5de afdeeling.

De vergadering wordt tot overmorgen gescheiden.

's Gravenhage, 19 *dec.* In de afgeloopene week werd alhier veel gesproken over het vinden van *vergiftigd zout* bij eenen winkelier ter dezer stede. De politie trok zich onverwijld deze zaak aan en bewerkstelligde, met allen ijver, een naauwkeurig onderzoek. Men vermoedde, dat een of meer personen, die den winkel bezocht hadden, uit nijd of wraak *arsenicum* in het zout zouden hebben gestrooid. Zoo veel was althans zeker, dat de scheikundigen rottenkruid in het zout hadden gevonden. Degenen, die van hetzelve gebruik gemaakt hebben, zijn ernstig ongesteld. Heden verneemt men, dat het der politie gelukt is, de vermoedelijke schuldige, *Antonia van den Berg*, in hechtenis te nemen. Zij is de dienstmeid uit den winkel, en heeft, naar men zegt, een pakje rottenkruid, dat zich in de hanenbalken bevond, in het zout gemengd. Naar men verzekert, zou zij hebben voorgegeven, tot die onbegrijpelijke misdaad te zijn gekomen, om daardoor hare werkzaamheden bij haren meester verminderd te zien, daar zijne nering, zoodra het vergiftigd zout zijne schadelijke uitwerking zou gedaan hebben, naar zij verwachtte, afnemen moest, en zij alzoo verligting zou bekomen in hare bezigheden.

Rotterdam, 18 *dec.* Het gerucht wil, dat morgen, den 19den dezer, van hier vertrekt Zr. Ms. stoomschip *Cerberus*, om Zr. Ms. stoomschip *Curaçao* op de Elve te ontmoeten, ten einde gezamenlijk naar Hamburg verder te stevenen. Het stoffelijk overschot van wijlen Z. M. den graaf *van Nassau* zou op den *Cerberus*, het gevolg op de *Curaçao* worden ingescheept. Bij het arriveren te Helvoetsluis zou een saluut van 33 minuutschoten gedaan worden.

Bij het arrivement alhier te Rotterdam zal, naar verder gezegd wordt, de batterij op 's rijks werf met 33 minuutschoten salueren, en komt de *Cerberus* de haven der werf binnen, terwijl de *Curaçao* op de reede blijft. — Beide de genoemde stoomschepen worden zwart geverwd, en geheel overeenkomstig hunne treurige bestemming ingerigt.

— Men wil, dat de uniform-verandering voor de infanterie op het punt is van gearresteerd te zijn, bestaande namelijk, onder anderen, in lichtblaauwe pantalons, donkerblaauwe jas en rok, en voor de manschappen roode epauletten. De plaatselijke staven zouden roode pluimen bekomen, enz.

Assen, 18 *dec.* Iemand in *'t Handelsblad* wil de Veluwe of de Overijsselsche heiden door arme, vlijtige huisgezinnen doen ontginnen: 't gebrek van weide voor het vee, dat den mest moet leveren, kon welligt verholpen worden, »zoo het gouvernement — zegt hij — »uit het Noorden rendieren overplantte, die »leven van mos, dat overvloedig op de heide aanwe»zig is, en smakelijke melk en vleesch geven; men »spotte niet met dit denkbeeld, want in de 10de en »11de eeuw waren de rendieren en elanden nog in Drenthe inheemsch." (*Drent. Cour.*)

Ingezonden stukken.

Aan de Redactie der Arnhemsche Courant.

Wie is er onder Nederlands ingezetenen, wien het om regt en billijkheid te doen is, die niet de wijze bepaling, bij de wet op het notaris-ambt, moet toejuichen, dat de notarissen te gelijk geene burgemeesters mogen zijn, ten zij deswege door Z. M. den koning, om bijzondere redenen, vergunning worde verleend. Wie is er, die gaarne regt en billijkheid ziet handhaven, die niet volgaarne met het geplaatste in uw blad van donderdag den 14den dezer, no. 248, door »*Een Vriend der Waarheid*," gedagteekend uit Neuzen, 6 december 1843, zou wenschen, dat de hooge regering, bij de aanstaande benoeming van burgemeesters ten platten lande, het oog vestigde op de vele cumulatiën van betrekkingen, behalve die van burgemeester met het notaris-ambt, waarvan Neuzen waarlijk wel als één voorbeeld mag aangehaald worden. Ik zeg als één voorbeeld; want ook in het kanton Hulst bestaan twee notarissen, waarvan de eene is 1o. burgemeester van de Graauw, tellende 1500 zielen; 2o. wethouder der stad Hulst; 3o. dijkgraaf of en penningmeester van een zeer groot aantal polders, terwijl de andere is begunstigd met 1o. de functie van burgemeester van Hontenisse, eene gemeente van 4000 à 4500 zielen; 2o. met de betrekking van secretaris der gemeente Ossenisse, houdende 781 zielen; 3o. met den post van secretaris der gemeente Boschcapelle, tellende 950 zielen, en 4o. met de functie van plaatselijken ontvanger der laatstgenoemde gemeente. Wie zou niet, billijkheidshalve, van de regering vragen, om zulke in het oogloopende favoriseringen te doen ophouden, alzoo het toch wel van zelf spreekt, dat daardoor een invloed wordt te weeg gebragt, die de ingezetenen als 't ware noodzaken, om alle notariële werkzaamheden bij hunnen burgemeester of secretaris te laten verrigten, waardoor de praktijk, als 't ware, der overige notarissen (zoo als in het kanton Hulst, waar het getal vijf is) langzamerhand wordt ondermijnd. Men zegge niet, dat ook in bedoelde gemeenten geene andere geschikte personen gevonden worden, die de burgermeesters-betrekking naar behooren zouden kunnen en willen waarnemen, want dan sprak men de waarheid niet; ook behelpe men zich niet met een verzoekschrift, dat onlangs aan de regering moet zijn ingezonden, geteekend door eenige ingezetenen te Hontenisse, waarbij Z. M. moet verzocht zijn, om den burgemeester hunner gemeente bij continuatie te benoemen, als, zoo al niet bij uitsluiting, daartoe dan toch de meeste geschiktheid bezittende; alzoo toch dat verzoekschrift meerendeels is geteekend door pachters van Z. M. domeinen in 't kanton Hulst, op wien Zr. Ms. ontvanger, die onlangs tevens tot inspecteur der indirecte belastingen en registratie is benoemd, eenen overwegenden invloed uitoefent, en die tot dat einde, als 't ware, eene volks-vergadering ten zijnen huize moet gehouden hebben — *à la O'Connell*.

Hulst, den 16den december 1843. B.

Nog iets over het aftreden en weder aanstellen van Heeren Burgemeesteren en het verleenen van dispensatiën aan Burgemeesters en Notarissen.

Ach dat dispenseren! werd dat toch niet gedaan als in de uiterste noodzakelijkheid: dan zouden er, tot ongerief van de gemeenten ten platten lande, zoo veel burgemeesters niet in steden wonen, uren wijd van hunne gemeenten. En wat het notariaat aanbelangt, — daarvoor zijn er meer notarissen dan genoeg, en burgemeesters in overvloed, ja veel meer dan er noodig zijn; zoodat, als men bij het gouvernement volstrekt wil hebben, dat geen burgemeester te gelijk notaris zij, en geen notaris burgemeester, dan behoeft men in geen geval dispensatie te verleenen; want, zoo als gezegd is, burgemeesters zijn er in overvloed. Als men nagaat, dat ten platten lande van Zuid-Holland 59 burgemeesters regeren over 9600 zielen, alzoo, 9600 zielen verdeeld in 59 gemeenten, waarvan er 21 burgemeesters den scepter zwaaijen over 1200 zielen, en dan zal er bovendien nog eene plaats bestaan, zoo wij vermeenen van ruim 3000 zielen, waarover 3 burgemeesters het bewind voeren. Alzoo 3 burgemeesters over eene plaats, — dat is niet wel te gelooven; en het is toch maar zoo; en tot overmaat van ongerief is er geen notaris, die moet van-verre komen als er iets notariëels te verrigten is. Evenwel, daar kunnen die ingezetenen nog wel te vreden mede zijn, als de geheele plaats maar onder één bestuur wierd gebragt, dat zeer gemakkelijk zoude kunnen geschieden, als die verwenschte heerlijke regten maar niet in den weg stonden; dat zoude eene belangrijke vereenvoudiging en bezuiniging voor die zwaar belaste ingezetenen kunnen zijn. Maar helaas, daar wordt heden ten dage wel over vereenvoudiging en bezuiniging gesproken, maar er komt niet veel tot stand; het is wel in den mond maar niet in de daad. — Als men alle die kleine gemeenten, die om die ergerlijke heerlijke regten zoo versnipperd zijn, en ze wilde vereenvoudigen, dan zoude men van die 59 gemeenten er 19 kunnen maken. Alzoo waren er dan 48 stuks overkompleet en dat zou over het geheele rijk nog al wat bezuiniging en vereenvoudiging kunnen uitmaken. En hoeveel zouden de werkzaamheden bij het provinciale bewind verminderen! dat zou nog al belangrijk zijn; en wat zouden wij plattelandbewoners daarover juichen. — Wel is waar een burgemeester kost niet veel van onderhoud, in vergelijking van eenen minister van ƒ 12,000; maar zij zijn toch ook met geen hooi of water te voeden of te versterken; de bureau-kosten moeten ook betaald worden. Wat zoude er bij al die besturen niet kunnen vereenvoudigd worden, als men al dat nuttelooze en omslagtige, dat van tijd tot tijd, is ingevoerd (en dat nog niet ophoudt), eens introk en men verlangde niets meer te doen dan nuttig en noodzakelijk was, en dan de traktementen van die groote heeren wat verminderden in plaats van die kleintjes, die alle moeten leven uit 't loven van hetgeen zij wekelijks of maandelijks ontvangen, (verdienen, dat kunnen wij zoo niet zeggen, dat weten de plattenland-bewoners zoo niet.) Op dat verdienen zullen wij ons nader informeren en dus daarover nader. Maar om nog eens terug te komen op die vereenvoudiging en het bijeenvoegen van kleine gemeenten tot grootere, dat zou, zoo als gezegd is, zeer gemakkelijk kunnen geschieden, als die ongelukkige heerlijke regten, ambachts-heeren, grietenijen, enz. met hunne voordragten, approbatiën, collatiën, enz. eens vernietigd en met wortel en tak mogten worden uitgeroeid. Die vernietiging zoude ons platteland-bewoners, voor het grootste gedeelte, zeer veel verpligten.

A. S. S. E. R.
ten platten-lande.

Zoo als veelal, of wel meesttijds, eene vergelijking mank gaat, — zoo was het ook bij het verslag van het gehoorde op het stads-concert in deze courant, van den 10den dezer, betreffende het klavier-spel van den heer *Marx*, en het viool-spel van den heer *Stuart*. Wij willen zulks niet aantoonen, om geene bijdrage te leveren tot de verdere reeds bestaande ontstemming; maar alleen doen opmerken, dat wij ons verzekerd houden, dat de heer *Marx*, wiens wezenlijke verdiensten door niemand — *onbevooroordeeld* en *deskundig* zijnde, — zal gering en niet naar waarde geschat worden, geene *dusdanige* lofspraak zal welgevallig zijn.

Het was hier geheel ontijdig; en altoos had men, om zijne verdiensten te kunnen huldigen, eene betere, meer gepaste gelegenheid (die wij te gemoet zien op zijn aanstaande jaarlijksche concert) moeten afwachten. Mogt van den eenen of anderen kant iets ter plaatsing aangeboden worden, dan hopen wij, dat de redactie zal gelieven te bedenken, daar, veelal, de *kunstenaren* (en waarom ook niet de *liefhebbers*?) zoo zeer fijngevoelig zijn, dat men soms onwillens aanleiding kan geven tot nog verdere afwijking van de zoo noodige en vereischt wordende eendragt en overeenstemming, hetgeen niet dan nadeelig kan zijn ter bevordering van de kunst.

Alleen de toejuichingen van het publiek geven geen zekeren maatstaf der goed- of afkeuring; men moet daarvoor Aesthetische gronden bijbrengen de verdiensten, of het tegendeel, als zaakkundigen, staven. En zoo iets, vertrouwen wij, moet elken *waren* kunstenaar, en dus ook den heer *Marx*, het meest welgevallig zijn.

Advertentiën.

Waterhoogte te Arnhem.

Den 20 Dec. 1 El 8 Palm 7 Duim; gew. 0 duim; gev. [illegible]

Te Arnhem, bij C. A. THIEME, Boekdrukker.